Teredo malleolus (Turton, 1822), aangespoeld op het Nederlandse strand.

Reeds vele jaren breng ik met mijn gezin onze vakantie door op het eiland Texel en de wat minder mooie dagen worden dan benut voor een fijne wandeling door de duinen of over het strand.

Op 20 augustus 1973 trof ik tijdens zo'n wandeling hoog op het strand een grote boomstronk aan, even ten zuiden van paal 9, ter hoogte van den Hoorn.
De lengte van deze stam zal ongeveer 2 meter zijn geweest en de doorsnede ongeveer 40cm. boven tot 50 cm. aan het dikste eind. Omdat de boomstronk vele grote en kleine boorgaten vertoonde kon ik het als verzamelaar niet nalaten te onderzoeken welk dier hier de oorzaak van was. Met een paar grote op het strand gevonden draadnagels de stam bewerkend, kwamen er al gauw een aantal grote schelpen van paalwormen te voorschijn. Speedig waren een twintigtal doubletten van een (op het oog) tweetal verschillende soorten verzameld, die zorgvuldig werden opgeborgen.
Na de vakantie werden de schelpen verder gereinigd en toen bleek ook dat de vondst geen 2 maar 3 soorten betrof, waarvan Teredo megotarus (Forbes & Hanley, 1848) en Teredo norvagicus (Spengler, 1792) aan de hand van het bekende boek van de heer Entrop Schelpen vinden en herkennen, gemakkelijk waren te determineren. De derde soort, die opviel door zijn veel langer middenstuk, kwam daar echter niet in voor.
Bij raadpleging van het boek van Dr.Fr.Nordsieck over de Bivalvia, Die europäischen Meeresmuscheln, viel het oog op Teredo malleolus (Turton, 1822,) maar de tekening in het boek liet veel te wensen over. Daarom stuurde ik twee kleppen op naar Drs.H.E.Coomans,conservator van het zoölogisch museum te Amsterdam, die aan de hand van een publikatie van onderzoekingen door mej. R.D.Turner over paalwormen, bevestigde dat hier inderdaad van T.malleolus sprake is.

Een mooie zondag, eind september, heb ik toen benut om opnieuw het strand van den Hoorn te bezoeken en ondanks dat het in de tussentijd flink gestormd had, vond ik de grote stam weer terug. Nu werd de stronk echter bewerkt met een hamer en breekijzer, terwijl ook het zand rond de stam werd uitgezeefd naar de aanwezigheid van paletten. Het uiteindelijke resultaat van beide expedities leverde tenslotte het volgende op:

T. malleolus 12 doubletten, 1 palet
T. megotarus 17 doubletten, 8 losse kleppen
T. norvagicus 16 doubletten, 4 paletten en 10 losse kleppen.

Van alle drie de soorten geldt dat er voor de gevonden paalwormen tamelijk grote exemplaren bij zijn. De afmetingen van de grootste schelpen van T.malleolus, die ik heb genoteerd, zijn een lengte van 11 mm. en een hoogte van 16 mm. De kleur van de meest verse exemplaren is wit met een bruin-rose waas erover.
Kenmerkend voor zowel T.malleolus als T. norvagicus was dat sommige boorgangen met een zeer dikke kalklaag waren afgezet, die in enkele gevallen een dikte had van 1 à 1,5 mm., terwijl het uiteinde van deze "kokers" bovendien aan de binnenzijde een soort schroefdraadachtige structuur lieten zien.
Volgens Nordsieck omvat het verspreidingsgebied van T.norvagicus bijna het gehele noordelijke deel van de Atlantische Oceaan, alsmede de Middellandse Zee. De soort megotarus zou een meer arctische soort zijn, waarvan het verspreidingsgebied aan de ondergrens ter hoogte van de Engelse zuidkust raakt aan de noordelijke grens van dat van T. malleolus.
Ook in 1967 zijn er op Texel exemplaren van T.malleolus aangespoeld in een balk, welke vondst beschouwd kan worden als aangevoerd drijfhout omdat in de balk tevens Bankia carinata (Gray 1827) werd aangetroffen. Juist door de omvang van de door mij gevonden boomstam alsmede door het feit dat in de stronk zowel T.malleolus als T.megotarus vertegenwoordigd waren, lijkt mij de verwachting gewettigd dat T.malleolus - ondanks dat de soort meer warm water als biotoop verlangt - wel eens vaker op het Nederlandse strand aangetroffen zal kunnen worden.

Literatuur: Die europäischen Meeresmuscheln door Dr.F.Nordsieck
A survey and illustrated cataloque of the teredinidae door mej. R.D.Turner
Het zeepaard. Orgaan van de strandwerkgemeenschap van NJN en KNNV
Jaargang 27 no.4 (augustus 1967).